

DUCHOVNÍ SYNOVÉ SVATÉHO FRANTIŠKA V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Řehole svatého Františka z Assisi se během času rozdělila na tři základní samostatné mužské církevní řády, lišící se přísností svých řeholních předpisů a oblečením – hábitem a mající své zcela individuální a na sobě nezávislé vedení v čele s generálním představeným. A tak tři větve, vyrostlé z původní řehole svatého Františka, jmenujeme-li je v časové řadě, jak vznikly, tvoří řád **minoritů** (Ordo Fratrum Minorum Conventualium – OFMConv.), řád **františkánů** (Ordo Fratrum Minorum – OFM) a řád **kapucínů** (Ordo Fratrum Minorum Capucinatorum – OFMCap.). Duchovním otcem všech tří řádů je svatý František z Assisi (1182 – 1226) a v podstatě shodná je i jejich františkánská spiritualita, založená na důsledném následování Krista životem podle evangelia při zachovávání chudoby a poslušnosti, bratrského společenství v modlitbě, postech, vzájemné lásce, prostotě srdce, radosti, mravní čistotě, pokoře i odpuštění. A právě Jindřichův Hradec měl to štěstí, že zde působili v duchovní správě kněží všech tří františkánských řádů.

MINORITÉ sem přišli již okolo roku 1320, kdy je uvedl pan Oldřich III. z Hradce do tehdy rozestavěného kostela sv. Jana Křtitele, který jim odevzdal do správy a u kterého byli také v klášterní budově ubytováni. V té době zřejmě jejich hlavním úkolem bylo na dominiu Pánů z Hradce čelit rozšiřování lidového kacířství, zejména sekty valdenských.

V dostavbě svého klášterního kostela sv. Jana minorité s pomocí vrchnosti rychle pokračovali, takže již 4. října 1351 (tedy v den svátku sv. Františka z Assisi) se zde mohlo konat zasedání provinciální kapituly řádu. Řád minoritů byl oblíben mezi měšťany, zvláště řemeslníky z cechu soukenického. Pro jejich náklonnost a zřejmě i hmotné podporování řádu, učinil je, jejich manželky a děti provinciál minoritů br. Thomislaus účastnými veškerých zásluh a modliteb řádu, jak vyplývá z listiny datované 23. 7. 1380. Z klášterního kostela se stalo významné poutní místo a to hlavně o titulární slavnosti chrámu, tedy v den svátku Narození sv. Jana Křtitele a také každoročně o svatodušních svátcích. 16. 4. 1401 udělil totiž papež Bonifác IX. kostelu sv. Jana Křtitele v Jindř. Hradci výsadu plnomocných porciunkulových odpustků, které zde bylo možno získat po splnění určených podmínek nikoliv 2. srpna, ale právě v den Slavnosti Soslání Ducha svatého a po celou následující oktávu. V tomto časovém období kvardián s osmi kněžími zpovídali kajícíky „auctoritate apostolica“, to je, směli rozhřešovat i hříchy rezervované k rozhřešení jen papeži. Je zaznamenáno, že v tyto dny lid z města i širokého okolí navštěvoval minoritský klášterní kostel, činil zde pokání a byl přítomen slavnostním bohoslužbám. Zde je zřejmě nutno hledat i počátek slavných jindřichohradeckých Porciunkulů. Měšťané i okolí drobní šlechtici si často zvolili kostel sv. Jana za své pohřebiště. Při klášteře zřídili minorité také školu, v níž zřejmě studoval i známý náboženský myslitel Tomáš Štítný ze Štítného. Za husitských válek byli minorité nuceni na čas město opustit, ale jak jen situace dovolovala, vrátili se a dále zde působili. Za přispění minoritského řádu byla v roce 1518 postavena jednotlivá kamenná zastavení křížové cesty, vedoucí od řeky Nežárky na návrší ke kostelíku sv. Jakuba. V 16. století vlivem růstu utraquismu na jindřichohradecku a dalších nepříznivých okolností (jistě i konkurencí dalšího žebravého řádu ve městě – františkánů) se klášter dostal do svízelné hospodářské situace, což vyvrcholilo po dohodě s majitelem zdejšího panství, panem Jáchymem z Hradce, v roce 1564 přestěhováním minoritů z Jindřichova Hradce do Jihlavy a přeměněním budovy kláštera v městský špitál s tím, že minorité se mohou do Jindř. Hradce kdykoliv vrátit, což se nikdy nestalo. Celkem působili v našem městě 244 let.

FRANTIŠKÁNI (přísnější řehole) přišli do Jindř. Hradce v roce 1457 a zde se nejprve ujali na předměstí (v podstatě s charakterem vesnice) kostela svatého Václava, při němž v domě č.p. 67/III. měli své obydlí. Zde je snad navštívil také sv. Jan Kapistrán. Nadační listinou z roku 1478 byla zahájena stavba nového františkánského kostela a kláštera na úplně opačné straně města, tak zvaném „Novém městě“, kam se františkáni přestěhovali v roce 1479. Dne 9. 8. 1491 byl slavně posvěcen klášterní kostel svaté Kateřiny i k němu přilehlé obydlí řeholníků. První pohroma stihla františkány v roce 1619, kdy je hradečtí protestanté vyhnali a kostel i klášter vypálili. Po svém návratu do svého sídelního města jim zdejší vladař panství pan Vilém Slavata zabezpečil obnovu kostela i kláštera. Jako odměnu 25. 5. 1625 učinili františkáni zdejší vrchnost účastnou všech duchovních dober a zásluh řádu. Druhou zkázu způsobil požár kláštera v roce 1669.

I tentokrát byl s pomocí vrchnosti opraven. Ve 2. polovině 17. století byl zdejší klášter považován za jeden z předních v Čechách. Čtrnáctkrát se zde konaly řádové provinciální kapituly. Je známo, že např. v roce 1685 zde žilo 30 řeholníků, byl zde noviciát i řádové studium teologie. Za Josefa II bylo nebezpečí, že bude klášter zcela zrušen, ale nakonec se tak naštěstí nestalo. Potřetí vyhořel kostel sv. Kateřiny i obytná budova kláštera při velkém požáru města v roce 1801, kdy byl také zničen archiv a bohatá knihovna. Z dobrovolných darů bylo vše zase opraveno. Poslední pohroma stihla zdejší klášter v noci ze 13. na 14. 4. 1950, kdy byli františkáni (2 kněží a 2 bratři fráteri) násilně z města odvezeni. Kostel sv. Kateřiny byl převeden pod správu proboštství, budova kláštera byla využívána jako ubytovna nemocničního personálu a od roku 1972 jako internát mládeže. Zákonem č. 338/1991 Sb. byla budova kláštera včetně rozsáhlé zahrady v rámci restitucí církevního majetku vrácena řádu františkánů, kteří však zdejší klášter již neobsadili. Rok 1950 byl tedy posledním rokem jejich soustavného působení v Jindř. Hradci, kde byli celkem 493 let. ***Podrobnější historii se dozvíme na přednášce P. ThLic. Petra Regaláta Beneše OFM v rámci FRANTIŠKÁNSKÉHO DNE.***

KAPUCÍNI sice nikdy v Jindř. Hradci svůj klášter neměli, ale přesto zde působili v duchovní správě jako kaplani na faře (proboštství). V letech 1950 až 1959 se ujal bohoslužeb v kostele sv. Kateřiny P. František Gaudens Kašík, který však v té době nesměl nikdy na veřejnosti vystupovat jako řeholník. Nyní od 1. 7. 2006 působí u nás, na rozdíl od svého předchůdce, zcela veřejně, další bratr kapucín P. Pavel Lev Eliáš, který v letech 1997 – 2000 zastával dokonce službu provinciála kapucínského řádu v celé České republice.